

Ἀρχιδ. Σπ. ΣΓΟΥΡΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Α.

Εἶναι ἀναμφισβητήτως παιδιόθεν τοῖς πᾶσι γνωστόν, οὐδένα ἀπολύτως διαλανθάνον, ὅτι ὁ ἄνθρωπος θ' ἀποτίσῃ θάπττον ἢ βράδιον εἰς τὸν θάνατον τὸν πρὸς τοῦτον ὀφειλόμενον εὐθύς ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του, βαρύτερον δ' ἀληθῶς φόρον, ὅστις εἶναι ἢ ἐκλειψίς αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Γῆ ζωῆς.

Ὅσαϊδήποτε καὶ ἂν ᾧσι καὶ εἰς αὐτὸ τὸ ἀπώτατον ἀκόμη μέλλον αἱ ἐπιδόσεις τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ πιασῶν τῶν ἐκφάνσεων τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ, ὅσονδήποτε καὶ ἂν κατορθώσῃ οὗτος, προάγων ἀπάσας τὰς γνωστὰς τέχνας καὶ νέας προσέτι ἐφευρίσκειν, ἀναπτύσσων μέχρις οὐουδήποτε νοητοῦ σημεῖου τὰς ὑφισταμένας σήμερον ἐπιστήμας καὶ τὰς ἐν τῇ γοργῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου δημιουργηθησομένας, ὅσονδήποτε, λέγομεν, καὶ ἂν δυνηθῇ ἐκ τούτων, νὰ καταστήσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἀνετωτέρα, νὰ ρυθμίσῃ τὸν βίον του οὕτως, ὥστε πηγὴ πολυχέυμων παντοίων ἐργῶν ἀπὸ τῶν μᾶλλον εὐγενῶν καὶ πνευματικῶν ἕως τῶν πλέον ταπεινῶν καὶ χυδαίων νὰ γένηται οὗτος, εἶναι ἀναμφίλεκτον καὶ οὐδὲ τοῦ μᾶλλον εὐφαντασιώτου ἢ διάνοια ἠθέλεε τολμήσει ν' ἀρνηθῇ, ὅτι ἄνευ οἰασθήποτε ἐξαιρέσεως θ' ἀληθεύῃ εἰς τὸ διηνεκὲς τὸ πρὸ τόσων ἤδη αἰῶνων ἐξηνεγμένον ἀξιωματικὸν τοῦ Ἀθηναίου τραγωδοποιῶ ῥήμα· ὅτι δηλονότι ὁ ἄνθρωπος, οὐτινος καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἀνάγνωρίζει «δεινότερον»,

Ἄτιδα μόνον

φεῦξιν οὐκ ἐπάξεται. (1)

Πᾶσα περὶ τούτου ἀντίθετος γνώμη εὐλόγως θὰ ἐπήγετο ὡς συνέπειαν τὴν ἐκθεσιν τοῦ ἐκφράσαντος ταύτην ὡς ἀνθρώπου μὴ ἰσταμένου ἰσορροπῶς κατὰ τὴν διάνοιαν εἰς τὰ ὄμματα καὶ αὐτῶν ἀκρίβεια τῶν δοξαζόντων, ὅτι τὸ ἐπιπλεον τῆς δράσεως τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι

ψεῶν καὶ σχολῶν. Ἄλλ' ἀφ' οὗ οἱ τοιοῦτοι χριστιανοὶ καταντήσωσιν εἰς τὴν δεινὴν ταύτην θέσιν, σκέπτονται ἄρα γε ἢ πιστεύουσι καὶ ἐλπίζουσιν εἰλικρινῶς καὶ ἀφοσιωμένως εἰς τὸν Θεὸν ὡς ἡ Νωεμὶν καὶ ἡ Ρούθ; Σκέπτονται μήπως ἢ συμφορὰ εἶναι δοκιμασία ἢ παιδεία, ἀποστελλομένη ἄνωθεν διὰ νὰ δοκιμασθῇ ἢ πίστις καὶ ἢ ἀφοσίωσις αὐτῶν; Ἐπομένως ὀφείλουσι νὰ ὑποφέρωσι ταύτην μετ' ἀκραδάντου καρτερίας καὶ μεγαλοψυχίας, ἐλπίζοντες εἰς τὸν Θεόν, ὅτι μετὰ τὴν δοκιμασίαν δύναται νὰ πλουτισθῶσιν αὐτίς, ὡς ὁ Ἰάβ καὶ πολλοὶ ἄλλοι; Τὸ καθ' ἡμᾶς, φρονοῦμεν, ὅτι πολλοὶ ὀλίγοι τῶν χριστιανῶν σκέπτονται τοιοῦτοτρόπως. (ἀκολουθεῖ)

ἄτερον καὶ ὅτι τὸ πεδῖον τῆς προαγωγῆς τούτου δὲν ἔχει ὄρια καὶ φραγμούς. Καὶ ὅσας πάλιν δι' ἀπάντων τῶν ἐκάστοτε προσιτῶν αὐτῷ καὶ προσφῶρων μέσων καὶ ἂν δυνηθῇ νὰ προσθῇ ἡμέρας εἰς τὸν ἐνταῦθα διανυόμενον βίον του ὁ ἄνθρωπος, πάντως ὡσεὶ χόρτες θὰ ξηρανθῶσιν αὐταὶ καὶ «ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ ἐξανθήσει» ὁ ἄνθρωπος, κατὰ τὴν ἐπιτυχῆ ποιητικὴν ἔκφρασιν τοῦ προφητᾶνακτος, (2) ἐπικυρῶν οὕτω τὸν προσφύεσταιον περὶ αὐτοῦ χαρακτηρισμὸν τοῦ Ἰησαίου ὑπὸ πλάτῃ τοῦ ἡμνητοῦ τῶν Πυθιονικῶν.

«Ἐπάμεροι... σκιᾶς ὄναρ ἄνθρωπος» (3)

Καὶ ὅμως καίτοι πασιδῆλος ἡ πραγματικὴ αὕτη κατάστασις, μολονότι καθ' ἐκάστην μυρία θανατικαὶ σκηναὶ λαμβάνουσι χώραν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν, οὐδέποτε ἠδυνήθη ἡ ἀνθρωπότης καθόλου νὰ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὴν πραγματικότητα ταύτην, ἐκάστου ἀπαθῶς ἀτενίζοντος πρὸς τὸν Θάνατον καὶ γαληνιαῶς ἀναμένοντος καὶ τὸ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀνήκεστον πλήγμα τούτου. Τούναντίον τὸ φαινόμενον τῆς νεκρώσεως ἐξακολουθεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς ἐντάσεως νὰ συγκινῇ πάντοτε τὸν ἄνθρωπον· ἢ δὲ σκέψις ὅτι καὶ αὐτὸς ποτε ἀποδίδων τὴν ἐσχάτην πνοὴν θ' ἀλώθῃ ὑπὸ τοῦ θανάτου τὸν ταράσσει σφοδρῶς. Καὶ περὶ δὲ οὐδαμῶς ἀμβιβᾶλων περὶ τούτου, ὅμως ν' ἀποδιώκῃ πάντοτε μακρὰν του τὴν ἰδέαν τοῦ ἑαυτοῦ θανάτου προσπαθεῖ, ἀρεσκόμενος ναῦταπατάται τρόπον τινά, μὴ θέλων ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ νὰ φαντασθῇ νεκρούμενον ἑαυτόν. Καὶ αἰτία τούτου ὁ διάπυρος πόθος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ ζῆν ἐπὶ χρόνον ἀπροσδιόριστον, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ἡ ἰσχυρὰ αὕτη ἀνθρωπίνῃ ἐφεσις τῆς ἀειζωίας ἐκδηλουμένη, ὡς ἐρρήθη, διὰ τῆς προαιρέσεως τῆς ζωῆς ἀπὸ τοῦ θανάτου—καὶ ὡς στοιχεῖον ἀπολογητικὸν ἰσχυρὸν χρησιμεύουσα—ἢ τὰ πρῶτα φέρουσα μεταξὺ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπιθυμιῶν τυγχάνει· ἢ διὰ τῆς παρόδου δὲ τοῦ χρόνου μερικῇ πάντοτε πλήρωσις αὐτῆς, ἀποτελεῖ τὴν κορωνίδα ἀπάντων τῶν πόθων τοῦ βροτοῦ. Ὅσονδήποτε καὶ ἂν ἢ οὗτος προβεβηκὸς τὴν ἡλικίαν καὶ ἐξησθενημένος ἔχει τὰς ὅλας αὐτοῦ δυνάμεις, ἀγροφελὴς παντάπασι τῇ κοινωνίᾳ καὶ ἀνεπαρκῆς τέλεον ἑαυτῷ καταστάς ἢ ἀκριβέστερον ἄχθος ἀρούρης γενόμενος, ὅσονδήποτε καὶ ἂν πάσῃ μέχρι τοῦ σημεῖου μάλιστα ἐκείνου ἐξ οὗ ἀκίνητῃ ἢ εἰς ἐρπετὸν μετεβλήθῃ, ποθεῖ φλογερῶς νὰ παρατείνῃ τὴν ζωὴν του τὴν τόσον ἐπώδυνον, τῆς ἰδέας τοῦ θανάτου οὔσης δι' αὐτὸν ἀσυγκρίτως μᾶλλον ὀδυνηρᾶς τῶν τοσοῦτων τῆς ἀθλίας ζωῆς του ἀληθδόνων. «Δίδω τὸ βασιλεῖόν μου ἀντὶ ὀλίγων στιγμῶν ζωῆς», ἔλεγε πνέουσα τὰ λολοῦθια ἢ κραταιὰ τῆς ξανθῆς Ἀλβιῶνος βασίλισσα Ἐλισάβετ. Αὐτὸς εἶναι ὁ κανὼν. Τοῦτο εἶναι τὸ πόρισμα τῆς ἀνὰ μέσον τῶν αἰῶνων παρατηρήσεως τῆς ψυχικῆς τοῦ ἀνθρώπου διαθέσεως ἐναντι τοῦ θανάτου. (ἀκολουθεῖ).

(1) Σοφοκλ. Ἀντιγόνη. 361—2.

(2) Δατδ Ψαλμ. ββ. 15.

(3) Πινδάρου. Ἐπιν. Πυθιον. VIII.